

2850

Min fars farfar var präst, om i själva stan Gränna eller dess närhet, det kan jag ej säja vilket. Han hette Sjöstedt han som jag, å Gustaf te förnamn tror jag, men vad hans hustru hette minns jag inte. Farfar skulle också bli präst å han tog studenten, men så dog hans far, å sen fanns det inga medel att fortsätta. Han hade ingen bror men nånna systrar, å moran ordnade se mer te å hjälpa flickorna. På den tin fick de, liksom de väl få än, predika i tre kyrkor mot kollekt, å det gjorde farfar, men det förslog inte, å så visste han sej ingen annan råd, än han reste te Stockholm å skulle låta värva sej. Där träffa han en major Renstierna i Lundboholm, Voxtorps socken, å han sa te en: "Will du följa med mej hem å läsa med mina pojkar, så ska du få bli volontär vid Jönköpings regemente." Ja, det gjorde då farfar. Men han hade inte va't där länge, förrän

2850

det gällde ut åt krig. Det var finska kriget. Majoren sa te'en, att han fick bli hemma åläsa med pojkkarna, för han hade så befängt många. Men det ville far ^{far} inte gå mä på: "Nä-hä, då blir jag inte," sa han. Ja, då fick han då ge sej ut åt kriget. Om han var i Finland, vet jag inte, men han var i Norland när kriget avslutades. Där hände det honom en gång, att käringen på det ställe, där de legat över natten, sa te honom: "Du kommer att bli skjuten i dag." - "Ja, då ä väl inte omöjligt," menade farfar. Men sen när de skulle gå, kom käringen å ropade. "Vänta lite!" skrek hon, å sen band hon en tråd eller liten simme om vardera handleden. "Ja, nu kanske sergeanten fri sej," sa hon (Farfar hade stigit te sergeant) Men det brydde han sej inte om, för han var då, efter va

2850

far sa, en som inte trodde på sånt. Men hon var kanske inte så dummer den därä kärtingan. Dan efter va de i batalj, å då gick det sju kuler genom rocken på farfar, å en brände t.o.m. å skinnet på bröstet under ene armen, men han blev inte sårad, så nö'et kunde hon allt.

Detta var 1809, 1808 gick beväringan ut, å då hade då gjort detsamma, för de mötte aldrig nån fiende. Jag minns, jag mötte en gubbe, som var med i lantvärvnet. På 1864 hade vi fått färdehållningsorder, att vid nästa order va färdiga att avmarschera te obestämd ort. Den gången gällde det Danmark. Jag skulle i alla fall te kapten Lempke i Dannäs vid södra ändan av sjön Bolmen å visa uniformen. Hela kompaniet hade samlats i Värnamo, å där hade di ta't mål å oss. Sen sydde de uniformerna halvfärdiga, å så skulle vi inställa oss hos kaptenen. Det låg regementsskräddare där nere

2850

vi/Dannäs, å där fick vi prova kläderna å vänta, medans de gjordes färdiga. Jag var som sagt på väg till Dannäs, men så gick jag in på ett ställe i Berga socken för att fråga efter vägen. Som jag skulle gå, stack då fram ett huvud mellan sängakapporna te en säng, som stod där i stugan: "Å då sanning, att I han fått färdehållningsorder å skanåt Danmark?" fråga en gammal gubbe. "Ja, då ä sanning," sa jag. "Kanske I ha va't militär?" - "Nej, då kan jag inte säj, men jag va mä lantvärvnet, när då gick ut 1808." - "Ja, då har I allt något att berätta." - "Ja, då va lessamt. Di bara syra ihäl folk. Vi va 27 man, som gick ut från Berga socken, å då va inte mer än tre som kom igen." Å när gubben sa då, så trillade tårar så stora nerför kinderna på 'en.

2850

Det togs befäl från Jönköpings regemente. Farfar ble erbjudd, men han ville inte, men länsman Gumelius i Rydaholm hade en son, som var sergeant å hette Bejersten, å han följde med ut. Han befordrades då till fanjunkare, men när han kom tebaka fick han bara behålla titeln, inte förmånerna.

Ja, sen va farfar mä, när Napoleon skulle störtas ihäl, å han deltog i alla de omtalade slagen. Vid Leipzig va r inte svenskarna med, men i anseende till, att det var ett beryktat slag, ville många nästan berömma sej av att ha va't mä. Men jag träffade en trumslagare, som hette Tapper å bodde i Skaftarp, å han sa sant. De va inte mä, men de låg i beredskap. "Vi låg där nere i Breitenfeld, du vet," sa han, " å dä ä ju bra när, så vi hörde krigstumultet." När de sen mar-

2850

schera hem å kom te Lübeck, så avgjordes det där, att Norge skulle höra te Sverige. Dä va inga bataljer om den saken, som vi vet. Dan-sken bjäbbade förståss emot å ville ha igen'et, dä va en sak, men va skulle han göra. Där stod svenska armén oppställd nästan en hel dag utanför Lübeck, sa Tapper, å när dä led mot kvällen, kom generalerna ut å befallde befälet, att de skulle kommandera: "På axeln gevär!" som dä hette på den tin. Då tänkte vi, att nu gällde det, sa Tapper, men dä va bara att marschera ett stycke å tälta. Sen tog de sjön te Kristiania, å därifrån fick di marschera hem, å dä va den värste marsch Tapper va't mä om.

Jag begriper inte, va Jönköpings regemente va ute på 1812 för översten tordes inte spränga régementet, utan soldaterna gjorde sej jordkular på Skillingaryd, å där låg de tills omkring den
Skriv endast på denna sida!

2850

20 december, då översten skickade hem dem, men han lät dem veta, att nästa år gällde det ut tidigt. Bottnarna efter de där lägerhyddorna syns än i dag på Skillingaryd.

Hade inte Karl Johan kommit te Sverige, undrar jag, om inte fienden hade ta't råa på oss. Ja, ovillkorligen. Så då va ingen dummer löjtnant den däre Mörner. De hade, som vi vet, valt en dansk prins te tronföljare, för Karl XIII var ju barnlös. Men så en gång, när han mönstrade ~~beväringen~~ ^{att haatregementet} på Revinge hed i Skåne, stupte han å hästen å döe. Så skulle löjtnant Mörner resa te Napoleon i nåt ärende, å då tänkte han: Utan att då kommer en stor härförare i Sverige, så ä då allt förbi mä oss. Å så vände han sej te Napoleon, men han menade på: "Jag bryr mej inte om den däre skitbiten (Sverige). I få ta vem

2850

I vill." Då reste han te Bernadotte å talade ve honom. "Ja, ä då så valet faller på me, så ska jag komma," sa Bernadotte. Å löjtnanten gjorde Sverige så dåligt." Dä ä så skuldsatt," sa han. "Ah, då ä väl inte så faligt," mente Bernadotte. Sen valdes han enhälligt å betalte Sveriges skuld.

Medan han ännu var hos kejsar Napoleon, hade han skickat honom åt Svenska Pommern, å där tog han hela Smål.grenadjärregemente te fånga. När han sen blev kung, frågade han Smålands grenadjärer: "Är här någon, som va mä i Pommern, när jag tog er tefångar?" Då var där en gubbe, som hette Lind, han va så ovanligt stor å grov den däre karlen, "Jo, Ers Majestät," sa han, "jag va mä." - "Då ä du väl ärger på mej nu då?" sa kungen. "Ja, då var jag," sa

2850

Lind," men nu har då slocknat." - "Ja, du får tjäna så länge du vill, men du behöver inte tjänstgöta, men mötena måste du göra," sa kungen. Sen låg Lind där som en stiagalt å gjorde ingenting, men sen tog han då avsked.

När di kom från Tyskland, lovte Karl Johan soldaterna, att di skulle få vila sej. Befälet kunde nästan göra va de ville. Farfar var ju sergeant, å han hade två boställen, Geterslid å Lundsbo, bådå i Rydaholm, å dom behöll han så länge han levde. Sergeant Sjöstedt var emmelertid inte min riktige farfar, utan det var den major Renstierna, som Sjöstedt träffade i Stockholm å som han kom te som informator.

Farmor hette Lovis å var från Gränna, där hennes far var rådman, om jag inte tar miste. En gång dog en av hans vänner, å

2850

när han var begraven, kom han natt efter natt å visade dej för rådmannen. Han sa inget utan stod bara där vid sängen. Då sa hans hustru te honom: "Fråga honom va han vill. Men dä va knappt att rådmannen vågade. "Ja, tör inte du dä," sa hans hustru, "så ska jag göra't." Men dä tyckte han var generligt, så en natt tog han mod te dej å frågade: "Hur kommer dä dej, bror, att du inte har ro i din grav?" - "Dä kunne du ha frågat fär längre sen," sa den döde, "så hade jag sluppit att komma hit så många gånger." (För hur dä ä, så rår de inte mä te börja ett samtal.) "Jo, jag vill, att du ska bli som en far över mina barn," sa han. - "Dä ska jag lova dej, bror, å hållat mä," sa rådmannen. Sen slapp han honom. Farmor berättade det för far, å hon sa, att det var en fullkomlig sanning.

2850

Farmors far var förmögen, men han dog tidigt, så barnen fick förmöndare. Det var en, som hette Jägerfälldt å han blev överstelöjtnant med tiden. Farmorskulle ha 8000 kronor, men hon fick inte ett öre, för Jägerfälldt slarvade bort alltsammans. Farfar processade med honom, å han vann, men förlorade likaväl, å det hade Stina i Karshult spått. Det var på det viset, att far å fanjunkare Bejerstens pojk hade vänt vid en liten sjö, som hette Monhögen, å metat, å då fick de en sån värk i nacken, så de kunne inte resa upp huvet, å det var nätt å jämt de kunne gå hem. "Jaha, jag reser te Karshult," sa farmor. "Te Karshult?" sa farfar. "Vi ska resa te doktorn." - "Ja, gör du som du vill, men jag tar i alla drängen å den ene häste med mej å far te Karshult. Då blev han sinnader på att följa med. Det var alldeles vid midsommardagarna. Karshult ligger i Hjälmseryds församling

2850

å det var lång väg att fara dit över Slätthög å Klasentorp, så de kom inte dit, förrän mitt i natta. Men kära mor, som di kallte henne var oppe, för det var folk hos henne. "Dä kommer ett fruntimmer," sa hon te pigan, "å hon ska in te me dä första ho kommer," När farfar å farmor kom dit, sa pigan: "I ska gå in te kära mor, för hon vill tala med er," å kan veta farmor ble mest skammander över att hon visste om att de skulle komma. Hon gick emellertid in å hälsade. "I han en sjuk pojk hemma," sa kära mor, "men dä behöver i inte va lessna för. Han ska snart bli bra. I gjorde rätt i, att I inte rättade er efter eran karl. Dä ska gå lika bra för er pojk som för den andre, som de sökte doktor för. Detta är en sak, som ingen doktor kan hjälpa, för dä är en ond ande, som satt sej på pojkarna, å den kan inte doktorerna driva ut. Eran pojk.

2850

ska bli bra, å när I kommen hem är han redan så pass, så han kommer
å möter er, men han måste ha ett par käppar att stö dej på. Det var
mellan 12 å 1 som mor talte ve käringan, å då hade pojken en skri-
kekryng, men sen släppte värken, å han somnade å sov tes de kom hem.
Sen skulle farfar in å betala, å då sa käringan te 'en: "I ville in-
te köra hit, för I trodde väl, att jag inte kunne nåt. Men I ska in-
te behöva ångra på att I kom." Ja farfar försökte väl ursäkta dej.
Då sa hon honom, va som hänt för tre år tebaka å vad som skulle
hända tre år framåt. "I processar, å dä ä ju en rättmälig sak, å
I vinner, men dä han I ingen nytta av, för han har ingenting å
ta."

Hon hade förstås nån ond ande som hjälpte henne, det var ingen-

2850

ting annat. Farfar hade rivet ner Stina i Karshults klokskap förut, men när de nu talade om henne, så teg han, men han höll i alla fall aldrig med dom.

Men jag skulle kanske tala om hur det kom sej, att min riktige farfar var en Renstierna. Farmor var som sagt från Gränna. Hon kom till Lundboholm i Voxtorp som husmamsell hos major Renstierna, för han var änkeman. Hur det var, så ville han gifta sig med henne, å de va antagligen förlovade, men så dog han, ^{och} när hon var med barn. Han erkände i alla fall barnet, å i sitt testamente gav han det 1/4 i Stora Björnkulla väster om Lundboholm å några tusen kronor. Det blev sen en pojke, å det var min far. Sen gifte hon sig med Sjöstedt, som hon lärt känna, när han läst med majoren pojkarna. Men han förstörde hela arvet.

2850

Sergeant Sjöstedt hade som sagt två hemman i Rydaholm: Geterslid
å Lundsbo. Han bodde själv på Geterslid å sen arrenderade han
bort Lundsbo. Utom far hade han tre pojkar, Janne, Gustav å Adolf,
å fyra flickor, Lotta, Hedda, Ulla å Cicilia. De tre äldsta flickorna
reste åt Stockholm, men den sista va så liten när farfar
å farmor döe, så hade henne te hon läst se fram. Men sen flytta
hon te farbror Adolf i Jönköping. Hon hade så gott utseende, å
hjälpeligt högfärdig va hon med, sa farbror. Så fick hon för
sej så hon å en fröken te for å te Amerka, men det kom aldrig en
skriven rad ifrån dom. Det kan ingen begripa vadde bara gjorde
å dom, för fartyget förliste ju inte.

En av flickorna va gift med konungens stallmästare.

2850

Janne var volentär, men han dog innan han blev befordrad. Gustav for hit å dit å krabbade med lite handel, å han blev inte så gammal han heller. Adolf va grosshandlare oppe i Jönköping å blev så riker så då va inte vetit. Han rådde om Järstorp utanför Jönköping, men annars bodde han i Storsjöraden i Jönköping. Han va en liten plutt, men hade i alla fall ta't studenten, å kom sen som bokhållare till en grosshandlare i Jönköping. Till handlare var han som klippt å skuren. När grosshandlarn blev för gammal, hyrde farbror lägenheten å antog lager å allting, å sen när han dog, köpte han gården, så han bodde där hela sin tid.

Jag var inte hos en så många gånger, för jag tyckte jag var för simpel, men nog va jag så dummer som det stod te. Vi var där oppå manöver en gång. På kvällen gick vi neråt gatan en

2850

hel hop soldater. Å då stod han i portgången, men det såg inte jag. När jag kommit förbi ett stycke, ropade han på mej. "Jag tror du tänkte gå förbi," sa han. "Hur vetter det, att du inte gat in, när du ändå är så nära?" fråga han. "Ja, det är inte så lätt, ska jag säja farbror, å t.o.m. att faster kan tycka på'et." - "Ja, du är då så dummer. Om nån är aldrig så fattig men ärlig å ordentlig så är han lika bra människa för det. Så du begöver inte blygas ett tecken," sa han. När jag skulle gå, drog han ut en låda med enriksdaler av papper, å så tog han som han tyckte å gav mej. Det var 26 riksdaler. Så skickade han en tia te far, lika väl det inte var länge sen han skickat. Varje jul å midsommar skrev han brev till far å skickade pengar. "Broder!" skrev han. "För att gö-

2850

ra dig en glädje till högtiden sänder jag dig 30 kronor, o.s.v."

Farbror hade 2 pojkar å 4 flickor.

Farfar ville, att far skulle bli volontär, men så när han skulle låta skriva in en, träffa han en kompanichef, en kapten Dellvik, å han avrådde honom. "De är så obeständiga de där volontärerna," sa han. Han var finne den däre Dellvik. "Låt en skrivas in som soldat, så ansvarar jag för, att han ska va sergeant på tre år." - "Ja-a, det går väl an," mente farfar. Sen kort tid därefter dog kapten Dellvik. Far blev i alla fall garnisonskommanderad te Malmö för att vakta fångar, å där hade de korpralskola, så far tog vederbörande betyg te sergeanten, å han ble erbjudd te bli sergeant. "Ja, om jag får behålla mitt torp," sa far. "Det kan

2850

du väl begripa är omöjligt," sa de te honom. "Ja, då blir jag helle
re korpral," sa far. På den tin va sergeanterna så dåligt lönta,
så det var egentligen bättre ställt för korpralerna, åtminstone
om det var ett bra torp. All lön skulle utgå i natura. Som korpr-
^{hay} hader torp å 5 tunner råg å korn, å Jägareudden var ett bra
torp, så han kunde ha en 6 fäkreatur jämte häst. Så kunde han leva
lite billigare som korpral. Många av sergeanterna tyckte de va
för goa te arbeta, å så va de så genomfattiga, att de knappt rådde
mä te klä sej. Efter nya löneförordningen hade en korpral 120 kr.
å en sergeant 240 å så extra för att han höll sej med kläder.
Men när far ble erbjuden va det ändå sämre. Det fanns sergeanter,
som knäppte vapenrocken avigt, för den rätta sidan var oppsleten,

2850

å det stod inte te annat, för lönen var för liten å sen ville ser-geanterna va lite herravurna också, som de menade deras rang kräv-de. Det var två bröder som hette Bäckman, å de var sergeanter bå-då två, å domkalla di för Herra-Bäckman å Bonna-Bäckman. Bonna-Bäckman var med i Karlsborg, när jag var ditkommenderad för att vakta tjyvar, å han hade just inget å göra, så han satt å pratade mest hele dan. "När jag kom te bostället var det bara fyra gärden, men nu har jag gjort opp'at, så nu är det sju," sa han. "När de kommer å vill låna pengar så är då bara "färbror lelle å färbror lelle," å då ä di så hala," brukade han säja.

Ja, så va det mina syskon. Det va som han sa gamle Knopp, när han hade va't å metat, å de frågade honom, hur mycke fisk han fått: "Om ja inte missminner me, så va då en." Jag hade

2850

en bror, Adolf Fredrik Sjökvist, född 1844 å död 1929, å två systrar, Gustava Kristina, född 1838, å Lovisa Katrina, född 1850. Lovisa dog när hon var 7 år, men Gustava levde te för några år sen. Hon var gift med en soldat, som hette Kugelberg å hade åtta flickor å en pojke. Min bror Sjökvist var också soldat. Far hette Jakob Daniel å mor hette Lotta. Själv föddes jag 1841 å kristnades te Johan Gustaf. Ja, om mej själv har jag ingenting, som är värt att berätta. Jag kom ihåg när bror min föddes, Jag förstod mej inte på, va han va kommen ifrån, men de ljudde för me å sa, att en gammal käring ha- de kommit dit mä'en. Å jag kommer så väl ihåg, när han döptes. På den tiden skulle alla barn döpas i kyrkan, å det va så bakvänt, för ibland va det ~~bitande~~ kallt, å de hade inga kaminer i kyrkan på den tin, men i alla fall skulle de sitta med barnet i kyrkan under

2850

högmässan. Å det gnall nog ibland. Var församlingen stor, kunde det va en fyra barndop på en gång, å som de hade många faddrar på den tin, kunde det ryka fram en väldig massa folk. Var det en flicka, skulle det va fyra manliga å tre kvinnliga faddrar, så ble det fyra med henne själv, å va det en pojke, skulle det va tre manliga å fyra kvinnliga. När de körde åstad mä bror min, undrade jag, vart i all världen de skulle fara hän med pojken. Det var en dräng som körde. På den tiden hade de bara tagelpiskor, å jag minns han snodde den, så snärten ven. Den käringen, som hade va't hos mor när pojken föddes, stod å rörde te deg, när de gav sej iväg. Hon var nog renlig, det är inte farligt, men det var vanligt att de körde armen i degen å rörde om. Det gjorde hon, men jag tyckte inte om att hon klabbade med degen. Hon såg inte

2850

mycket ut, å så va då inte mor, kan veta.

De skulle köra te körka mä ungen då första han va tekommen.

på Sjöagårde
Dä va en pojke som kom te nyårsaftonskväll kl. 9, å sen va då te
ta en te körka på nyårsdan.

På 1850, när syster min kom te, var soldaterna i Skåne, så
far va inte hemma. De skulle ut mot Danmark, men fick återbud. Flic-
kan kom te på en fredag, å mor lät henne ligga te fredagen därpå, då
far kom hem. Å då ble ett sånt pratande om den saken. "Ho ä då in-
te veti som låter flickan ligga hemma på då viset å inter låter
döpa henne," sa di. Å inte hade hon nån hos se mer än mormor, men
kan veta, hon skulle ha't nån opartisker hos se, ifall då hade
blett nåt på sne. "Att du va så dummer," sa de te'na, "du skulle
väl ha't nån opartisker hos dej, när du fick flickan." - "Å, då va

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2850

inte så falit," gycklade mor, "Skytta-Jösse va i gärdet å slådde." Men va det beträffar, så var mormor så bekanter. Hon hade va't hos ett tjugatal käringer.

Mari, min hustru, ble kallad många gånger att hålla barn vid dopet, å då ville hon alltid ha en krona te lägga i näven på ungen, å sen menade de på att han skulle få gott om pengar när han blev stor. Å så tog hon alltid upp å sjöng en psalmvers medan hon höll barnet innan de for te körka. De gick alltid till sal därva lite kalas. När syster min döptes bjuddes rotabönerna å de som bodde närmst. Bland annat va då en soldat, som hette Skruv, som bodde ett stycke från Jägareudden, å han ble bjuden. Skruv va sån, att om de sa ett ord, han inte tyckte om, så ble han toseter. Nu blev han osams mä en dräng från Sjöagärde.

Skriv endast på denna sida!

2850

Dä va på dä viset att Skruv sto å prata mä en dräng från Kullen. Då kom Zachris från Sjöagärde å nappade tag i dom å slängde dom i backen bögge två, å sen va dä hänt. Drängen brydde sej inte om'et, men Skruv skrek: Dä ä du för liten te slå ikull två karlar på ain gång! Där va på å skulle bli oväsen. Ja, dä va ju bara mellan de bögge, annars va di vetiga allihop. Men Skruv han va så vetylös, när han ble arg, så far hade väl knappast kunnat tysta honom. Där va ett hampaland, å då lot Zachris, att han skulle leta rätt på en sten, å fick han bara fatt på nån, skulle han hälsa på Skruv mä den. "Men va laitar du efter?" skrek Skruv. "Kanske ja ska hjälpa dej å laita?" Men så te all löcka va mormor där, å ho gick ut: "Kom hit Skruv", sa hon, "ja vell tala mä er lite." - "Ja, dä skun I få," sa han, å gick te'na. "I han väl inte fått nånna bud hemifrån?"

2850

"Nä-ej," sa Skruv, "men hur vetter dä, mens J frågar dä?"

"Jo, dä lär inte va så bra mä Anna," sa mormor. Hon va mä barn hans hustru. "Följ mä hem, så ska jag följa mä dej," sa mormor. Å di dängde å, men när di hade kommit ett stycke, sa mormor: "Kära hjär-tanes, jag glömde en sak, som jag ä tvungen å ha mä mej." - "Ja, men lova me, att I kommer så fort I kan," sa Skruv.

Men hans hustru va inte så dummer. När han kom hem, förstod hon, att han va ärger, å att nåt hade hänt. "Hur ä dä mä de?" fråga han, så fort han kom innanför dörran. "Ja, jag trodde dä skulle bli värre, men dä ha slajit om nu då," sa hon. "Möster på Jägare-udden kommer efter hit," sa han. "Ja vi va på å skulle slåss," sa han sen. "Å, dä kan ja väl allri tro," sa hans hustru. - "Jo, dä va den där Zachris i Sjögärde, å di kanske kommer efter, men

2850

jag ska väl ..." Å:så tog han ner geväret å laddade. "Bry dej inte om'et," sa hans hustru. "Ja ska bara gå en liten schwäng," sa Skruv. Men han kom snart tebaka,^{för} då va ingen som följde efter honom.

De sa, att när han ble ärger, rådde han inte mä se, men då rev jag ner för dom, å menade, att en måste alltid veta vad en gör. Men annars minns jag en gång, jag ble så ärger, så jag miste talningsförmågan. Dä va på då viset, att jag hade lagt bjälkar på en tomt i Moheda, men jag hade fått löfte. Sen mente de på, att jag inte tog disamma bjälka jag lagt dit. Nu va di skyldiga mej 50 kr. å de va sånna, att om de sluppit betala, hade di tyckt bäst om'et.

I alla fall blev jag så ilsker, så då tog talgåva frå mej, å jag gick ut tvärt. "Nu gick han ut," va då nån som sa. Så va där en handlare som hette Anders Fri, men de kallade honom vanligen Fris-Anners,

2850

å han sa: "Ja, men han kommer allt igen, å då vill ja inte va i era
tröjer, för då är en karl, som är sanningsenlig, å träffar han er,
där han kan fri se för lagen, så ären I inte säkra."

När jag sen kom in, hade de gått. "Dä va väl bäst di gick,"
sa Fris-Anners. Sen gick då minst sju månader, å sen va då marken
i Moheda. Då kom den ene te me, å va så rysligt goer å vänlig.
"Dä ha allri blett å att ja betalt di däre 50 riksdalerna." sa
han. "Di 50 riksdalerna! Jag har ju stulet bjälkar för er," röt
jag. "Tala inte om dä, Sjöstedt, tala inte om dä," sa han. "Ja,
på dej, Anners Petter, är ja inte ilsker, men på Johan. Be honom
inte gå, så jag möter honom ensam," sa jag. "Nej, nu ska vi va
vänner, Sjöstedt," sa han. "Nej, jag lever utan sånna vänner."
sa jag. - Den där förärgerlige schåten te Johan. Han löfte me

2850

te lägga bjälka på tomten, å t.o.m. att han skräppte mä me."Dä ä
då allti så rolit å träffa dej," sa han."Du får lägga så mycke
bjälka du vill på tomten," Dä ä konstigt att kunna lova på he-
dersord, å sen tvätr ta tebaks. Men han gick inte så han träf-
fade mej sen, Johan, å dä gjorde han nog rätt i.

2850

Jag passade för mor tells jag ble en 5,6 år. Sen fick jag följa
mä far å lära mej ett å annat. Tänk va di fick slita de gamle, som
skulle ta allt med skära. Måntro dä va katit te hålla på från mor-
ron te sent på kvällen. Å likadant mä tröskninga. Jag fick börja
tröska så tidigt, så bara di nämner tröskan, så har jag 'et inom mej.
Jag var inte mer än sju år, så jag vet inte, va jag hade på lo'en å
göra. Dä året löcktade vi inte te jul. Men så året därpå tänkte
jag: Å dä möjligt, så ska vi löckta te jul. Men se far ville inte
gå opp så tidigt: "Ja, gå vi ut fem eller halv sex så räcker då
väl, brukade han säja, å ja va så ilskaer på dä dära "halv sex", för
jag ville ut förr. Nu va Jägareudden dä likaste torpet på kom-
paniet. Far hade allti en 6 fäkreatur å häst. Å så va dä så väl-
digt möe naturlig höst.

2850

Dä har blett så ombytligt mä brukningssättet nu mot i min barndom. Då hade bönderna inget igensått. Dä fanns ingen klöver å lite råg. De sådde inte mer än 8 eller 9 kappar, å dä va så hjärtans lite. För längre tebaka trodde de, att dä inte gick an te så råg, för va de rädda för att få äta brölöst. På hälften av jorden sådde de havre å på resten sådde de korn å satte potatis, men just inte mö'e potatis i min barndom. Men dä va, som Jaen i Hestra sa:

"Uttå salt å brö å potäter kan en äta se mätter."

"Ja, får en sen lite vått te, så blir dä bra," sa Petter på Kul-
len.

"Vått?" sa Jaen, "ja, dä får en ta i brunnen."

Petter menade att dä va gott å få lite mjölk te. Brännvin tog
de inte gärna efter maten.

2850

Jag har allri va't i nån skola, nej inte en timme. Dä va inte mycke mä skolan på den tin. Jag var bara en gång å lät förhöra me för organisten i Rydaholm. Han reste omkring på en 7, 8 ställen å förhörde barnen i katekesen å bibliska historian. Jag va i en gård i Skaftarp, å där hade barnen samlats. Jag stod då å läste en timme utantill ur katekesen å stapplade inte på ett enda stycke, bara dä att jag inte kunde börja ett par. Då slog han ihop katekesen å tog biblisk historia, å då tänkte jag: "Här redet jag me bättre," men då slog han ihop 'na. "Den slipper du," sa han. Sen behövde jag aldrig gå i nånskola mer.

Men sen ble här ett par gamla skollärare å de hade nära stycken barn, som de höll på lära en tre veckor. Dä va inte så not

2850

på den tin.Va då, så en kunne läsa en vers i Nya testamentet å
kunne katekesen å bibliska historian, så va då bra. Men då va
många gamla, som stagga se på innanläsningen. Jag minns en gång
på ett husförhör, då prosten å Johan i Sjöagärde kivades om den
däre versen, där.Petrus ser ett fat mä allehanda djur komma ner
från himlen. "Fatt" läste han. "Nej, då står fat," sa prästen.
Men då ble "fatt" i alla fall.Han kunne väl inte förstå, att "fat"
sto i biblen, men "fatt" va ännu sämre, för då vet jag inte va
då skulle betyda.

Ve samma tillfälle va då en gubbe, som hette Sven Björk, som
skulle läsa. "Ja, ja' haringa glasögon mä me," sa han."Du ska få
låna mina," sa prosten Danielsson. Men nä-ej, då va fel att han
kunne se mä dom! Gubben kunne inte läsa.

Landskap:..... Upptecknat av:.....

Härad:..... Adress:.....

Socken:..... Berättat av

Uppteckningsår:..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

S:t

Uppteckningen rör Husförhör i förra 80 års sen.

I Rydaholm fanns de 16 läserotar, å i var å en av dem hölls husförhör på hösten i oktober månad. De samlades än hos den ene bonnen, än hos den andre i bestämd ordning. Förste dan kallades läsemötedan å då ropades först alla opp, å de gick också efter gårdarna, så att först roptes en bonde opp, å så hans hustru å barn. Om di va så stora, att di kunne läsa, fick di läsa en vers i Nya testamentet, å sen förhördes de i katkesen å Bibliska historien, när hon började komma till användning. När di, som hörde te den härn hade blett uppropade å hade läst, skulle de ha mellamål, å så började prästen mä nästa gård. Mellamålet bestod av bröd å ett par sorters sågel, men smör

2850

bruktes inte, å brö'et var då så gott, så dä kunne gå i dom utan sågel också. Så skulle alla ha maltdricka, å var det en stor gård kan dä väl hända att gubbarna fick var sin sup. Di bakte bra vi'a brökaker å dom skars i fyra delar, å sen skulle var å en ha en fjärndel. På kvällen bjöds dä på kvällsmat, men dä va bara för gubbarna, så käringarna å ungarna fick gå hem.

Jag minns en gång, då jag som liten pärvel var mä far på husförhör i Brännsvik. På kvällen, när vi skulle gå hem, sa bonnen: "Gå inte Sjöstedt förrän du fått lite kvällsmat." "Jo, jag får nog lov te gå," sa far, "för jag har pojken mä me, å han tör inte gå hem ensam." - "Men kära hjärtanes, ta pojken mä in," sa bonnen, å på så sätt fick jag va mä på den där kvällsmaten. Jag minns särskilt bonnen i Skaftarps Norregård, Johannes

1056 -

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2850

Nilsson. Han var en redi storbonne, så han te å mä duade prästen. Han talade om att han hade va't i Växjö mä spetaltionde te mindre vetande å då hade han också va't inne hos biskopen."Jaså, fader Johannes har va't inne hos biskopen," sa prästen. "Ja, då har jag, du, å han hade då fint, du," sa bonnen. - "Nå-å, va gjorde han?" frågade prästen, "Nystade han garn?" la han te så kvickt, för kan veta han bara drev mä bonnen. "Å hut, i helvete präst!" skrek bonnen, "inte sitter biskopen å nystar garn!!"

Dä va sent i oktober så prästen - han hette förresten Palm - hade ta't sin häst å red. När han skulle ge sej i väg, frågade Johannes: "Hur länge har du haft den där hästen, du?" Så å så länge nämnde prästen te. "Å hur mycke' skulle du ge för den, du?" - "150 riksdaler"- "Dä va för mö'et du!"

2850

"Jag vet inte det," sa prästen. "Jo-o," sa bonnen, "du ska inte låta skämma dej. Dä en ger bort i handel ä dä ingen som tackar en för." Men jag tyckte dä va så galet bakvänt, att han duade prästen.

Som sagt gick det efter tur, så om en bonne inte hade mer än en halv-åtting, skulle han i alla fall ha husförhör hemma hos sej, men dä va ju lång tid mellan var gång. Dä va inte tvunget mä nå't kalas, men dä blev allt vanligare, så även den fattigaste bonne sökte ställa te me kalas. Den egentliga kalasedan var dan efter läsemötedan, å då va även fruentimren mä. På stora gårdar kunde kalasandet räcka i dagarna tre. Jag minns så väl, när husförhöret var hos Johannes Nilsson i Norregårn. Året innan var han i Nerled å

2850

köpte 60 kanner brännvin å 6 kanner konjak å slog i, å sen stod
dä i Nerled, så han tog inte hem'et förrän te husförhöret.

När far å jag gick dit, kom vi mest te mötes mä prästen. Då
kom bonnen ut på trappan: "Kom in å få dej en sup, Sjöstedt", sa
han. "Ja, men vi ska väl ta emot prästen först," sa far. "Prästen
vem skiter inte i prästen? Han har lyst för se å han ska komma."
"Ja, men vänta lite Johannes Nilsson," sa far. Men dä halp inte
utan far måste in å ta en sup.

Han hade stor släkt, så dä va möet mä
folk. Prästen var där bara förste da'n, å när han spisat kvälls-
mat läsemötada'n, reste han hem. Men kalasandet varade åtminsto-
ne fyra da'r. De hade bäddat i norra ändan av byggninga, bå i
sängar å på golvet tvärt om, så där låg bå fruentimmer å karlar

2850

om varandra. Ja, kära hjärtans, bara i kammarn låg väl 20 personer. Å, kan veta, på morron vår dä matlå brännvin på sänga för dä va inte gängset mä kaffe på den t.i.m. Drängen på stället hette Kalle, å han låg på golvet å hade t.o.m. en flicka jämte se. Men dä sto inte te å väcka honom på morron. Flickan, som han hade breve se, reste se opp å fick mat, men Kalle vaknade inte. Dä halp inte hur di stötte på'n. "Ja, låt en sova," va dä nå'n som sa, "han var oppe länge i går afse." När vi hade ätit, steg vi opp, men Kalle han sov gott. Då va dä en annan dräng, som va släkt på stället å som mente på att han skulle va stärker å djärv. "Vill du inte stiga opp, Kalle, så ska jag hjälpa dej," sa han, å gick fram å reste på drängen, men i dä samma släppte han honom å ble rent skammanes. Kalle var styv som en käpp. Han

LUNDSS UNIVERSITETIS
FOLKMINNESÅRKIV
2850

va dö. -

Sen talte di om, att han ätit särskilt mö'e kalvkött på kvällen å att han brukade kasta upp, när han va full, så troligen hade han kvävts av uppkastningarna. Men då konstiga va, att di, som låg breve honom, bå söp åt utan att märka, att han va dö. När bonnen fick veta't, sa han: "Ja, bär ut'en bara!" Han frôvade nästan inte efter va han gjorde den däre bonnen.

2850

ney
Johan Nilsson i Skaftarps Norregård, då va allt en gubbe dämä. Te å mä dä påstos, att han ödde å en gubbe en gång. Han bodde i närheten ve Kullen. En dag kommer Johan Nilsson, å om han hade ont te gubben dä vet ja' inte, men han gick i alla fall därin å slog gubben, så han ble sängliggande, å efter nånna dar dog han. Dä va ingen som så sä'deles visste hövet dä va tegået, så ingen hade kunnat vittna mot'en. Petter på Kullen har talt om'et, å på den gubben gick dä gott an å lita. När gubben begrovs va Johan Nilsson mä, å då sa han te Petter.

"Hör du, Petter, va dä inte bra att ja' hjalp hän den däre stackarn?"

"Bevare de väl," sa Petter, "för sånna ord. Å dä så, så ä dä väl förskräckligt, dä kan du väl förstå," å axade te honom.

2850

"Va skulle han gå här för," sa Skaftarpabonnen.

"Ja' kan inte bara prata mä de," sa Petter. Dä va en sån
bastant å faster karl. Men dä ble som dä va, så dä gjore.

Gubben som dog kalla di Kopper-Pelle, för där han bodde fanns
en gran, som kalldes koppargranen (hur den fått dä namnet vet jag
inte) å så fick gubben namn efter den.

Engång var Johannes Nillson på kalas i Söragårne i Skaf-
arp (han var lite släkt där) å då kan veta, satt han allti fram-
mante å va gavelgubbe, dä förstås dä. På den tin kom dä först in
korv å kött, å sen drog dä då å e stunn å så fick di ärtvälling
å fläsk. Ärtvälling sattes fram i stora fat, så många fick äta
ur samma skrälle. Å så va dä fisk. Dä va alldeles nödvändigt

2850

å ha blötfisk (lutfisk) på varenda kalas, å så va di tvungna te ta fiskasupen. Å där satt Norragårdsgubben å bara prata å skällde ut de andre att de va fattia å så. Han åt inte, men söp gjore han. Ja, sen kom då pannkaka å sötost, å Norragårdsgubben tog å varenda rätt, så han hade en stor hög på tallriken mä korv å fläsk å kött å fisk å pannkaka å sötost å sås. Borden va smala å placerade i fyrkant, å där satt karla på ena sidan å fruntimren på den andra. Di annre gick ifrå bor'et, men han satt kvar. "Å Johannes Nilsson i Skaftarps Norregård värd en sup?" sa han "Dä ska I väl få," mente Zachris i Söragårn. Å där satt han bara å skällde å hade alla möjliga öknamn på dom å trätte se te en sup då å då.

"Va ä I för ena stackare här i Söragårn? Ha I inte så I kan

2850

ge Johannes Nilssen i Norragårn Skaftarp en sup?"

Te sist ville inte Zachris ge en mer, men då ble han ilsker.

"Ä du så fatti?" skrek han. "Har du inte, så du kan ge lilla Granske (dä nämnet hade han lagt på se själv, å han använde dä mest bara när han va full) i Skaftarps Norregård en sup, så ger ja' de faen!" å sen la han knytnäven i tallriken så bita for å maten stänkte vitt. Då ble Zachris ärger å gick fram å dro dän en åt kammarn, så han fick sova ruset å se.

~~2050~~

En gång kom han från Nerleds gästgivaregård å va fuller,
å då gjorde han et redit bra för se. Dä va mitt i skörden, så
di va ute å skar på gården. Han hade va't å bytt hästar, så
han hade två. När han kom å körde fram å då inte va nån, som
tog emot herren, ble han ärger, lagade se en påk å började slå
sönder fenstren i sin egen byggning. Han slog i fensterposta
så då dönade, å då undrade di andre: "Va i all världen är då
för väsen?" När di kom fram å frågten, varför han gjore på
då sättet, sa han:

"Jag ska låta si att jag är husbonne, Sånna uslingar som
en ska fö å klä å inte tar emot en, när en kommer."

Jaha, då locka di honom te låta bli.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2850

Så hade han en dräng, som hette Anders å di slogs bäge,
å Anders han slog en så befängt, så då va inte vetit,
men då va di fulla bäge. En gång skulle han te länsman
å ange Anders. När han hade gått ett stycke, gick Anders ef-
ter honom å ropa:

"Kommer tebaks, husbonn', så ska jag bestå en kanna
brännvin!"

Han nappa genast på kroken. "Jaså, min here," sa han,
å sen va då te å supa å slåss igen.

Anders Jonasson i Björkelund hade satt opp mä en ny
lagård å Jöns Samuelsson hade va't byggmästare. Di täckte'n

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2850

på lördan å på söndan skulle dä bli täckekalas, så då va många
bjudna, bl.a. Johannes Nilsson i Norragårn. Men nu va dä så, att
norragårdsgubben hade skickat bud te byggemästarn, att han skul-
le gå te honom å slå en äng på lördan, å när han skickade bud
ville han, att di skulle va hörsamma. Men Jöns ville va mä om
täckningen, å så va dä kalas på lördan också, å då skulle väl
byggemästarn va mä, dä va en sak dä. På söndan kom norragård-
gubben å då hade han allt fått se nånna supar.

"Va ä Jöns?" sa han, "ä inte han här?"

"Jo-o, dä ä han," sa di.

"Han ska dö!"

"Åh, dä ska han väl inte."

"Joho, dä ska han. Dä tjänar ingenting te å ha honom längre."

2850

Så va han ute å lagade se en ordentlig stake å sen gick
han å leta kring väggarna, å Jösse smet unnan bara på spek-
takel, för han var inte ett fnyk rädd. Han var min sjätten
en kvick karl.

"Dä va väl ynkeligt, att jag inte ska få tag i en,"
sa Johannes Nilsson.

"I kan väl skona honom," sa di te en.

"Nehej, han ska dö å inte leva en minut längre. Dagen
är kommen å han ska dö. Va ska en ha den te? Han kom inte
te me å slog änga."

"Ja, men han ville väl va mä på täckning i går."

"Dä skiter jag i, han ska dö, när jag bare får håll i en."

Då sto där två hus, å mellan dom va en gång så smal,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~2850~~

att två inte kunne mötas där. Där hade han gått flera gånger,
å så skulle han sjajka emellan där en gång te. Men då smet
Jösse fram ve den andra knuten å mötte honom i gången.

"Jaså, du är där," sa norragårdsgubben. "Nu ska du dö."

"Va sär ni?" sa Jösse.

"Ja sär att du ska dö."

"Ja, en å oss ska dä bli," sa Jösse. Bonnen sto å höll
staken i vädret å skulle dräpa te, men Jösse smet fram å
nappade ifrån honom den.

"Nä dräper jag er i ett slag," skrek han.

"Slå inte dä slaget, min here, du ska ha gott å'et," sa
bonnen. "Ga ner te me i morron ska du få en halvspann korn."
Då ble di vänner i den därta vråan å sen va di sinnade te gå

2850

in åt kalasestuan.

Petter i Gölsebo va en sån bonne som Johannes Nilsson.
Petter å Johannes va allti gavelgubbar ve kalas i Skaftarp,
å di bare trätte.

"Ja du," sa Petter i Gölsebo, "du ä inte värd 50 öre hele
karln."

"Va sär du, fattilapp," sa Johannes , jag ä väl så riker
som du. Du ä inte värd te hälsa te på en väg."

"Jag har sju välskapta barn," sa Petter, "å jag ger dom
7000 daler vardera, men du har varken barn eller pengar."

"Har jag inte så mycke som du?"

"Nä, då ä då du inte har."

Han sa bå far å Anders Assarsson, att då va så befängda

2850

roligt te höra dom gå på.

Han hade som sagt inga barn Johannes Nilsson.

Hans hustru hette Stina Isaksdotter å var en stor,rar käring.
En gång kom där dit en tiggaregubbe,som di kallade Anders på
Backen, å då frågade bonnmoran,hur då vetter att ho inte fick
nånpa barn,ho som andra.

"Ja, då skulle jag kunna sä dej," sa Anders på Backen,
"men jag vill 'et inte."

Men ho va enviser å velle,att han skulle sä 'et.

"Men du får inte bli ärger," sa han.

"Nä,dä blir jag inte," mente ho.

"Jo, jag ska sä de, Stina, Vår Herre vill inta ha mer
uttå den släkta."

Men kan veta Stina ble ärger ändå.
Skriv endast på denna sida!

2850

Dä va en från Tofteryd som köpte ett 1/4 hemman i Skaftarp. Dä va en redier kär å hans hustru hette Lotta. Så dog han, då ville hon på sitt hemhåll igen, så gården såldes. Dä skulle bli begravning i Skaftarp i alla fall, då kom där en del folk däroppifrån. Men då tänkte Skaftarpaborna, att di skulle låta si va di va för folk. Ryholmsborna ville allti va flötet framför andra, men dä va en däroppifrån som alldeles höll på riva ner dom.

På lördagsaftonen skulle di ha varsin välkomstsups, å bl. a. va gubben i Norragårn mä. Hövet de pratade, så sär släktingen:

"Ja, jag vet inte hurdan ordning I har, men hemma te vårt ha vi sådan ordning, att vi få två välkomstsupar å sju

2850

fiskasupar."

Å kan veta dä lot storartat. Han va så orakloker den däre. Skaftarpaborna va befängt hemmagjorda, å t.o.m. att dä hänger i än för en del. Nästan hele byn va släkt, å dä udda di ihop, som när en uddar ihop stutar, så släkta inte tryter. Di ha reporerat opp se lite nu i alla fall. Dä sluaste fruntimret där va i Skaftarp hette Maja-Stina. Ho va inte mor te så mycke som en gulspink, men ho skulle heta moran i alla fall. På kallas måste ho sitta frammante, annars kunne ho inte äta. Ho va i Värnamo en gång å skulle si se om lite, å då skulle ho köpa droppar åt mor sin. Då gick ho in på apeteket å frågade:

"Ä detta dröpa-stuan?"

Ja-a, hon va på rätt ställe. "Ja, då skulle ja ha lite

2850

dröpa. Dä ska va sånna som mor fick sist."

Ho va så obegripligt dumhögfärdig, så en kan inte bara tala om et. När laga skifte va, hade lantmätarn sin mat hos henne, å då ble ho redi stormor.

2850

Dä va obegripligt va här var många, som gick å tiggde förr. En kväll, när jag var liten, skulle far gå ut åt lagårn. Som den gamla stugan på Jägareudden stod, var där en bergås noranföre, så stugan låg bra lågt. Dä va ett par alnar djup snö å mörkt, så far hade lyktan mä se. Som han kom ut, tyckte han dä rörde sej oppe i backen. "Va i alla tier ä dä peslan?" tänkte far. "Dä ä väl nåt slags djur. Jag tror bestämt jag ska hämta bössan." Dä ble nu allri å, för dä närmade sej, å då såg han, att dä va ett pår små pojkar. Den älste var väl en 7,8 år gammal å de gråt bågge två. Far satte lyktan å ledde in dom.

"Va i alla tider har du fått håll i barnen?" sa mor

"De kom här ute," sa far.

Vi hade en stor öppen spis, å mor tog å lytte opp dom i den.

2850

Då lät den store pojken bli å gråta, men den lille höll på.

"Men va gråter du för?" sa mor.

Då hickade han ur se: "Ja' ä sä rädd, att ja' inte få bli här."

"Åh, kära hjärtanes, barn lilla, du ska få bli här i nanna dar,
om du vill."

Då lät han bli å gråta. De hade va't inne på Ivars å velat
stanna där, om då så skulle legat i kvarnkammarn, men då fick di
inte. "Här är ett torp, här oppe, gå dit så får I ligga där,"
hade mjölnarn sagt te dom. Då skulle de gå över sjön ve Ivars,
men i anseende te, att vår stuga låg så lågt, hade de inte sett
nåt ljus. De hade va't oppe ve ett par ängala'er, men så te sist
råkade de rätt, å då var väl försynens verk.

Men så dan efter gick far opp te Ivars å axade te mjölnarn.

2850

"Dä får gå för denne gången, Kalle," sa han, "men gör du så en gång te, så ska jag sätta dej, där varken sol eller måne lyser, då kan du lita dej på."

Jag var helt liten, men jag kommer så väl ihåg de däe
^{djur} små pojkarna, som då vat i går. Vi va tre barn själva å stugan
va ju liten, men de fick gott rum. Å de va så glaa, så du gode för-
var! När de sen hade vat där ett par dar å vädret ble bättre, gav
de sej av.

Ja, då va lessamt förr mä då dära tiggandet. Å oförskämt
va då te neka ett par sånna små krypare hus för natten.

2850

Ju närmare jul då kom, ju mer taltes han om å ju brådare ble då. Far styrde mä ströe te kreaturen å ved, å mor mente på att hon skulle göra lite i ordning inne. Å när då kom en 14 dar före jul hade di en julagris, som di skulle slakta å sen skulle di baka. Di hade den sedan, att di bakte rätt mycke te jul, så då kunne stå ett par månader. Här fanns inga skalekvarnar på den tin, utan då va te sikta rågmjöl å likaså kornmjöl. Vetemjöl hade man inte, utan att en hade va't nära nära städer. Men di siktade kornmjöl å bakte kringler lika bra. Särskilt gladde se barna åt jul, å kanske mest för att di skulle få lite finare brö'. Ella va då ju bara havre hela året om. Varje barn skulle ha julhög. Underst brukade där ligga ett par levar i kors, å sen låg där runda kaker, mindre å mindre juhögre opp de låg. Så taljde de en pinne å stack

2850

igenom hele högen. Överst hade di mönne mest ett äpple, å så kunne di sticka in träpinnar här å var i brö't å hänga äpplen på. Många spöka ut sina julahögar så dä va inte vetit. Så skulle dä ha en duk i taket, dä va en sak dä. Han va olika stor. Somma hade tvärt om hela taket. Under duken va ett klä'e eller salvett, men dä skulle va nåt brokigt, å den fäste de opp mä fästenålar. Därunder hängde sen en krona som di gjort uttå speter å ärter, blötta i vatten. Spaterna stack di in i de mjuka ärterna. På golvet breddes hackat granris, men dä skulle hackas fint, bara tumstjockt. I början å mitt minne hade di inga julgranar, om inte hos bättre folk. Julaven skulle va fin å torrer. På kvällen gjordes julbrasan i ordning. Inte för att dä efterapades hemma i vårt, men på sina håll

2850

hade di den sedan, att brasans inte fick röras. Veaträna ställdes lite på lut, å sen fick den brinna ner alldeles å sej själv, å en fick inte röra en enda tapp. Dan efter skulle di sen kunna se efter, om dä va nån som skulle dö under dä kommande året, för då bildades dä under natten liksom gravar i askan.

I min barndom va dä redan ålagt att breda halm på golvet, men min mormor talade om, att dä va bruket i henna tid. Nyårsafton la de in ny, men den gamla togs inte ut, utan man bredde den nya ovanpå.

I början å mitt minne va dä inte vanligt te sätta ut havraneker te fåglarna, men så börja gamle prosten Bexell sätta opp, å dä nappade bönderna på, så de börja på mä dä också.

Te julafontsmiddag doppades i grytan. Grytan hade sin plats

2850

på spishallen, å omkring samlades en sen å doppade bröskiver. Julklappar brukade di ju dela ut, men då va så enkelt, såvitt som fruntimren ett kläe eller så, å barnen lite småkaker, nära nötter å nära sockerbitar. Dä va nåt storartat i mina barnadar om en fick en sockerbit.

På juladags morron skulle en te kyrkan. När en gick te Rydaholms kyrka kunde en se då lysa överallt uttå julabloss, som di hade, när di for te kyrkan. Ibland kunde då hända, att då va en hop mä pojkarackare, som gjorde hyss mens bönnerna va inne i kyrkan. Västan-sunnanför kyrkan fanns stallar för dom som bodde söder om kyrkan å noranför för dom som bodde norrut. Så en gång tog di dän alla skaklarna, som va sunnanföre kyrkan å bar noranför å tvärt om, men di satte inte dit dom utan la dom i en hög. Å kan veta, när

Gäst
Gäst
Mälardalens
Folkminnesarkiv
Västmanland
Årsdag 1980

- 62 -

Mynd. Olof Grönberg
Från Götlunda
Borlänge
Född 1841 Rydaholm

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2850

bönnerna kom ble då ett sånt väsen så då va inte vetit. Di levde
å regera å alla ville först hem, för di mente på att den som kom
först hem skulle få först inbärgat. Men då va omöjligt att di
kunne få håll i sina skaklar på nåndera sidan, utan di tog va som
passa bäst, å en del fick för långa å en del för korta skackler.

Mor tjänste hos en bonne i Bor, å hon talte om att dränga
brukade rida Staffans skefe på annandag jul. Då red di från gården
te gård å då ble de bjudna på mat å brännvin. Å så hade di en
visa te sjunga, å den började:

Staffan var en stalledräng,

han vattnar sina fålar fem

allt för den lilla stjärna.

Å en vers va, kommer jag ihåg:

2850

"Tack kära mor i spåsen,
för vi fick smaka grisen."

Då hade annars för sed, att juldan å annandan gick då inte te
varandra om di bodde allri så nära.

En jul, när jag var en sju, åtta år grundade då i ån ve Ivars,
så vi höll inte på å få malet te julabrö'. Ivars kvarn hade sånt
beröm om se, så alla skulle dit å få malet. Ja, kära hjärtanes, då
va di som kom utifrån Rydaholm å hade $2\frac{1}{2}$ mil te kvarnen. Därför
var då så mycke mäld emot jul. Nårna, som bodde allra närmast, ba
möllarn vänta så länge som möjligt, för då brukade bli billigare
mä mäld(ej så mycket) fram emot jul. Ja, då änteliga skulle far
köra opp te kvarna.

"Ja-e," sa Kalle, (han hette Karl Nilsson möllarn), "då vore

2850

så gott ~~J~~ väntade te torsdag kväll." Julafton va på måndag.

"Ja, dä kan jag väl göra," sa far

"Kom opp då i skumninga, så ska jag ha er i minne," sa Kalle.

Men då när far kom opp, så gick där bara en kvarn, å dä va nästan att hjulet va på å skulle stanna på den också, för där va inget vatten i åan. Dä hade grundat, d.v.s. frusit från botten. Dä va så konstigt mä dä ^{då} dära grundandet, för om ~~t~~.ex. va ensten, som låg på bottnen, så bildades is runt omkring en, å te sist ble han jättestor.

"Va i alla tier ska detta bli å?" sa far. Får jag inte malet te jul, så blir dä väl inget å julen," för dä gick inte å köpa på den tin.

"Ja, vi får väl bida tiden," mente möllarn.

2850

När far gick hem, mötte han en som han kände igen. "Vi fick malet lite för länge sen, så får du inte malet, får du väl komma opp å låna lite uttå me," mente han.

"Ska jag gå låna mjöl te jul," sa far, "så blir då väl lessamt! På fredagsmorrон va han oppe, å då va då ingen kvarn som gick. Då vva så tyst så tyst i åan, som om då inte hade va't nåt vatten i na, å på lördagsmorrон va då lika nära. Så han fick då vila opp se möllarn. På lördagskvällen va då lika vöert, men så på söndags morron gick far opp, å då va åan full å vatten å så gick där en kvarn. Men möllarn gick då inte å få ner, för han va andligt sinner, å då va hans far, Nils, mä, men hade i alla fall gått ner å släppt på, för han ansåg då va nödfall.

"Var har du din säck?" sa han, ^{ska} "sak du få lite malet. Vi ä själva

2850

ble'na så utan, så jag måste mala en halvspann råg åt oss också,
men sen stämmer jag ett par timmar."

Möllaren gick inte ner förrän klockan 4, å sen hade han att
göra 14 dar att mala den mäld, som kom in före jul.

Jag minns så väl, när far kom hem mä mjölet från kvarna. Dä va
kornmjöl å han bar'et på ryggen. Mor kokte gröt på söndagskväl-
len, å sen satte hon te en deg, så hon bakte en ugn på julafatons
morron.

2850

Dä va en karl häroppe ve Ivars, som hette Magnis, å han va så galen te supa, men dä ä länge sen, förståss. Men så tänkte hans hustru, att hon skulle få'en te låta bli, å så en kväll, när han kom bortifrån å va fuller, hade hon klätt ut se å gick på ve'kasten. Han såg, att dä va nåt föremål där, å så fick han höra en dov röst, som sa: "Här är yxan å kubben, men va är mannen?" Dä va hustrun, som gick där å pratade. "Han har väl supit, så han är drucken, men han kommer väl." Å rackarn i me ble han inte så rädd, så han lät bli å supa. Annars sa far, att han va mest toseter, när han va fuller.

Han va i Bröten en gång på kalas, å då satt han frammante, så han va gavelgubbe. På den tin hade de ingen byxjylf, utan de hade en byxeläm, som de knäppte frammante. Då tog den gubben, som

2850

satt jämte Magnis å stoppade en en åtta, tie knivar å gafflar
på en/
innanför byxelämmen, för när di satt, kan veta, putade den ut.

Men då ble han ärger, när han varsnade et.

"Vem i --, schwor han te, har lag dit dom?" å sen dängde
han gaffla å kniva i bordet. Sen steg han opp å knäppte opp
lämmen å la dä lilla han hade på bordet. Men då sprang frun-
timren ut. Ja, dä ä en rejel sanning, för far talte om et, å han
ljudde inte dä.

2850

1854 fick far rycka ut te Gotland, så då fick jag anta oxarna
å göra våren, ärja å gödsla å plöja os.s.v. Ella skulle rotebönn-
era göra våren åt soldaten, men vi hade likare dragare än va de
hade, å så låg torpet 1/4 väg från byn. Men fy wäre, dä va inte nåt
konstigt. Syster min härvade å så dära å sen gjorde jag resten.

Å jag fick beröm å så många som såg'et, att ja gjordet bra. Nu ha-
de far, innan han gick, ställt te en lagom stor ärjekrok. Å oppe
om morna dä va jag, ve 4-tiden, ja, innan dess, men syster min vil-
le bra gärna sova, så jag va så ärger på 'na. Först va dä te ut på
sjön å ta opp näten, å kan veta, när di där reserna på sjön va slut
å en fått lite mat, så va dä te ut på åkern.

1857 stadde jag mej te dräng hos Petter på Kullens son,
Johannes Pettersson på Kullen. Då var jag 15 år gammal. Gubben

2850

Petter levde, men va gammal å hade lämnat ifrån. Å hövet jag tjän-te, så fick jag ett härligt beröm å många drickspengar. Jag var där från de siste darna i mars te den 24 oktober, å i lön skulle jag ha 15 kroner, men jag gjorde, som då va en soldat, som het-te André; han tog matförfalltihop. Vi steg opp kl. 5 på morron.

Dä skulle va 4, men dä gick över ibland. När vi hade klätt oss va då te ut på lo'en å skära hackelse te kreaturen. Sen fodra vi kreaturen å sen va frukosten färdig. Dä kunne va, att di stekte fläsk, å så tog di mjölk å slog i flötet å kokte "doppa". Dä va dä jämnas-te (vanligaste). Te dä använde de en stor stöpepanna. Sen las en pannering på bordet å på den sattes pannan. Jag sa, att de slog mjölk i flöten, å dä ä väl inte värt te görat sämre än dä ä, men annars ble dä många gånger bara vatten. Nånnan tallrikar användes

~~2850~~

inte i vardagslag. Annars hade di trätallrikar å så va då nånna rika bönner, som hade ett halvtjog tenntallrikar. Fläsket la de på en trätallrik, förståss. (Använde de gafflar på den tiden?) Åh, bevara me väl! Å inte Levander ble' en redit i örning? Då hade då väl blett som mä riksdagsmannen, som skulle äta mä kniv å gaffel. Han va så väl känder, så han skulle spisa tesammens mä kungen å många andra riksdagsmän mä hömen. Då skulle han i alla fall äta mä kniv å gaffel, å kan veta då va han inte van ve, så han tog kniven å gaffeln i själva tumgrepet, så att tummen å pekfingret ble fria, å sen stoppade han i sej mä fingra lika gott. Så va då nán, som sa te'en: "Nå-å, va tycker riksdagsmannen om te spisa mä kniv å gaffel?"

"Ja, då går väl an, men då ä då djävligaste å fri ögena!"

2850

Ella tyckte han inte illa om'et. Ja, då va länge sen jag hörde den historian. Men han va redier, den där riksdagsmannen, för han lät dem se, hur han åt hemma.

Nä, för all del, kniv å gaffel kom aldrig i fråga. De satte som sagt fram "doppa" i en panna å fläsk på en trätallrik å la ett par havrabröskaker på bor'et, å sen va då te bryta å se en brökorin, för brödet skarsallri, å doppa i flöten å så ta en fläskabit i näven å äta te. Sen satte de fram mjölk, mönne mest i ett träfat eller nö'en gång i ett stainfat, som de sa de gamle ryholmsborna, åså fick en var sän träske' å så va då te bita i brö'et å ta en ske' mjölk. Å så sleva de på i mjölkafatet veckan som värst va, så di gjor'e.

Va då på vinter, kunne då gälla ut åt skogen, antingen dit

2850

å hugga eller köra hem ve'. Då kunne då va, att en fick lite mat
mä se, en sågelbit å ett stycke brö. Va vi hemma å arbetade, fick
vi "dave" eller "davramål" mellan kl. 10 å 11. (Frukosten va i
själva dagninga.) Då kunne vi få potatis å fläsk eller korv.
Middag hade vi kl. 3, å då kunne de ha kokt potatisvälling (kött-
soppa). De la i ett ben mä lite sågel på i grytan å så skalade
de potatis å la i. Många gånger ble då kornmjölsgröt å mjölk te
midda'. Kornet va inte skalat, för skalekvarnar fanns inte pm den
tin, men de torkade kornet i ugnen å sällade 'et väl, innan de mal-
de 't. Gröten slogs opp i ett fat, eller om då ya många om maten
i ett par, å sen va då te sätta se omkring å ta först lite gröt
på ske' a å sen lite mjölk i mjölkafatet. En hade inte var sin

2850

tallrik inte. De åt nästan lite mer förr, men då va då, att då va mager kost, så de nästan fordrade mer. De åt mönne mest brö efter grötten.

[Jag var på ettestället en gång, därde hade en 5,6 snöriga barn. Så va då en liten snörpalt, han tuggade brö å la i en hög på bordet, å sen tog han mä den lelle näven å daffsade 'et i mjölkafatet, å kan veta då va samma fat, som jag åt ur, för jag hade blitt bjuden te sitta te. Men då la jag sken. "Ja, si Johan ä inte van ve nåra barn," sa kärtingan. "Jo-o, då ä ja'," sa jag, "men inte att de bär sej åt hur som helst." Annars va jag inte kvackelmagader.]

Te kvällsmat va då allti kornmjölsgröt, men då va många,

2850

som blannat havramjöl i, för de tyckte då va för fint mä bare kornmjöl. Dä kunne hända nô'en gång, att de gjorde palta uttå kornmjöl å hade i stället för gröt. De slog vatten eller mjölk på mjölet å sen blandade då å knåda't likasom en deg. Sen tog de en klick i händerna å sen va, då te schwärva omkring' ét, så de ble antingen runda eller avlånga. De koktes i vatten å åts utan sågel, men sen kunne en få en mjölkatår eller nåra ske'er. Kvällsmat åts mellan 8 å 9.

Ja, jag begriper inte, när jag tänker på kosten, att
dä ble nân kraft i dom, men då va som han sa Johan på "Trilla ner",
när Fredrika inte ville äta fläskabiten han smort stövlara mä: "Dä
ä inte värt te va grätten."

Han hette egentligen Johan Andersson å bodde i Ly-

2850

åsa i Slätthög. Han gjute knappar å gjorde pengapungalåsa å väggklockor. Men när han så gifte se, å då lystes för en, så va då:

"Gyllenmakaren Johan Andersson å dygdesamma pigan Fredrika Ström."

"Då lot då rart i Slätte körka," sa Johan. Han va i vårt många nätter, men då va jag helt liten. En gång skulle di laga te sej lite mat å då stekte de fläsk. Men så va då en bit, som Johan smort stövla mä, å så ville han, att Fredrika skulle äta opp den, men se, då ville inte Fredrika. "Dä ä inte värt te va grätten, Fredrika," Sa Johan på "Trilla ner", "Ja" har ju bara smort stövlarna mä'en."

Ja, jag va bjuden på ett riktigt kalas en gång, bå jag å Johannes Pettersson på Kullen. Dä va en, som hette Jöns Jonasson,

2850

han hade köpt får å baggar å oss å så skulle vi gå te'en å ha betalt å då skulle bli ett litet kalas, för han hade slaktat.

Han bodde jämte vägen mellan Furuberg å Bästerne. När vi kom dit om morron va Jösse inte inne, men han skulle snart komma.

Å kan veta då osade (luktade) där i stugan, för han hade en litten pojke, å han hade väl ätet för mö'e å då färskar, för han hade så ont i magen å hade t.o.m. smutsat på golvet. Vi gick ut å gick där å stegade å rätt som då va kom Jösse hem, å då skulle kalaset däran. Men som vi håller på å äter, stiger pojken opp ur sänga, å då kom då på'en, så för vart steg han tog, kom då en pust å sen sprutade då ur en ända te döran. Då osade så illa befängt galet, så då va inte vetit. Käringan hade gjort korv, å hon va nog inte så renlig, men då hade ingen kunnat hjäl-

2850

pa, bara inte pojken hade fördärvat 'et. Men så, min dumbom, börja jag prata en massa dumheter, att jag hade va't där å där å att de t.o.m. hade smutsat. Jag bara slirade på å åt å prata. Men se, då gjorde jag, för jag inte skulle tänka på den däre pojken, å då gick nästan lite bättre för både min kamrat å mej. Men bonnen förstod inte då. "Du ä ett kreatur," sa han te mej. Ja-a, tänkte jag, då må du säj, bara jag får i mej maten. Dä va då värsta jag va't mä om i den vägen.

På Skillingaryd hade jag köpt mjölk en gång, för då bestod inte kronan, men den smaka bara "nötal" (koträck när den fått ligga lite) "Dä va en utmärkt piga," sa jag, "ho har inte försummat att doppa klöva i mjölka." Så va då en trummeslagare, som hette Révelj, å han börja gaspa å skratta.

2850

Dä hände en gång i närheten av mitt hem att dä va timmerkarlar
å arbetade. När de sen skulle spisa, skulle de ha mjölk på stället,
men så fort de smakat på'na, sa de: "Va ä dä här för mjölk, ho smakar
ju bare skit. Då va dä en undantagskäring som sa: "Åh, då ä dä den
mjölka kalven sket i." Dä låter ju galet, men nära på di påstod dä
va sant.

När de slädde, kunde dä hända att att de fick merafton mellan
middag å kvällsmat: en smörgås eller en bröbit å en ostabit. För
jag vet va drängen sa, när han fick merafton:

"Ja, dä va då väl ja' fick min syn igen. I går såg jag inte
smöret på brö'et, men i dag ser jag körkespiran genom ostabitén."
Å, kan veta, då va han inte tjocker. Ella va dä båst de teg. De kun-
ne ha husbönder, så de fick sej en örning.

2850

På Kullen tjänte jag som sagt två somrar. 1858 å 59 va
jag oppe i Jönköping på Järstorp å dikade. Annars ville jag stä
med som dräng te nån bonne, men kära hjärtanes, de hade ju inga lön.
Dä fick va en ovanligt bra dräng, om han skulle ha 50 kr. för hela
året, annars va dä mest 15,20 å 25 kr. Här hade jag en 6 å 8 skil-
ling famna för dikning, å dä va då bättre än te gå hos en tetier
bonne.

1860 å 61 dikade jag på Os herragård. Brukspatron hette
Nils Herskárñ (?) å dä va en gubbe, som va höger. Om en ville tala
ve en, så va dä inte värt te göra dä, när han kom å såg te arbetet.
"Jag bor däröppa", sa han då å pekte mot herragårñ. Dä va te gå opp
mä arbetsboken, å dä va dä en pia, som tog emot 'na å bar 'na te'en.
(om en ville ha pengar, jag vill säj). Men hon va då så befängda

Ø = Aschan

Skriv endast på denna sida!

2850

granner den därä pian, så dä va skäl te gå opp mä bokan bara för den skull. / Ja, jag får lov te säj sjet själv, men annars ä dä dä sant, att fruntimmer har jag alltihårt tur hos. De skulle ha två man i officersköket, å så en gång ble jag å en annan kommanderad dit. Den andre såg jag dä inte mer än en gång om dan, å jag va lika gla för dä. Jag ble visad te ett tält, där handräckninga skulle sitta, när de inte hade nåt särskilt å göra. När jag kom dit, va dä dä så dant, så ingen svinstia kan va värre, för nu va dä så, att di brukte sitta där å skala potatis, å så hade di inte brytt se om å bära dän skalerna, Å så hade di plockat fågel där, så dä låg kvar fjär å all slags smuts. Jag tog å sopte rent å bar bort nånna spannar smuts å nappade eneris å la på golvet, å sen satte jag mej på stolen å väntade. Då kom den därä frun, som hade köket. Som hon

2850

sticker in huvet, stannar hon."Vem I alla tider har gjort rent i
tältet," säjer hon. Ja, jag fick väl tas mä et. "Kom in," sär hon.
"Han ska ha en halva bier, den här," sär hon, "å gå sen inte ner, för
han ska äta frukost här." Å sen passade jag opp å gycklade mä de
häre fruentimren. Men då roligaste va, när jag skulle gå bryta en
ugnskast."Ja-a, då rår jag knappt mä," sär ja', "Va ska då va för
ris? Ska då va ene?"

"Nej, kära hjärtanes, då ska va tall."

Dä visste jag nog, för jag hade brutit många ugnskastar. Sen
bröt jag de finaste tallkvistar jag fick fatt i å taljde å skaf-
ten, så jag fick en ruska så stor å yvig i handen. Men så bröt jag
å topparna, å de va mest som bockahorn, å så satte jag den fina kas-
ten på trappan å gick in mä de häre årsskotten i näven.

2850

"Ska dä va sådant?" sa jag.

"Nej, nej, men dä kam ingen hjälpa. Jag får försöka använda dom.

Ja, se karar förstår då se inte på sånt hära ett fnyk," sa enngrenadjärkäring, som stod för baket.

"Ja, men jag har mer här ute," sa jag

"Gå efter dä, få vi se hurdant dä ä."

Då gick jag efter den fine kasten.

"Vilken förärgerlig människa!" sa käringan. "Å så säjer han, att han inte vet hur dä ska va." - "Ja, nu ska han ha lite kaffe," sa den ära frun.

"Va ska han ha?" sa grenadjärkäringan. "Ge en dä han har förtjänt. En öring" Å kan ta, ho skällde som en tiger, men jag bara gycklade mä na. "Dä ä dä märkvärdigt," sa jag, "varenda soldat har de elaka käringar. Jag har själv en därhemma. Te trätta behöver de Skriv endast på denna sida! ingen hjälp."

2850

Jag har gett akt på fruntimmer under min tid. Ett dugeligt fruntimmer kan en allri nog varken bärömma eller belöna, men ett dåligt är inte värt te hålla tak över. Vi kom från ett regementsmöte på Skillingaryd, å skulle tebaka efter 14 dar, men så va översten så tetig, så vi fick inte sätta in packning å gevär på förrådet. Då va dä en soldat, som bodde 5 fjärdingsväg från Skillingaryd, å han hade stora hus, så där skulle vi få sätta in packningen. Vi kom dit ve 9-tiden på kvällen, å hon visste att han skulle komma å kunne väl förstått att han va hungrig. När vi kom, låg hon, men hon brydde se inte om att stiga upp. "Ifall du är hungrig, så står dä mjölk å gröt på köksbordet," sa hon. "Kom ut Lundkvist," sa jag, "för du har väl ingen kaka å ge mej, å då får du väl följa ut mej." Dä va ett gammalt prat på den tin, kan veta. Sen låste jag opp min koffert, för vi skul-

2850

le hålla oss mä mat i 12 dygn, fast dä fick vi ju betalt för å kro-
nan, å sen tog jag fram brö å sågel å så tog vi oss en sup. Men Lund-
kvist skämdes så dä va inte vetit. "Ja, jag vet va du tänker," sa jag
"men dä kastar man i glömskans hav." Så va dä en gubbe, som hette Park,
han satte ut skägget. "Ja," sa han å schwor te e flänga," Hade dä va't
min käring, skulle jag hjälpt 'na ur sängan."

Därför brukar jag instruera flickorna, hur de ska behandla
sina karlar. Karlar ä ju skapta te grovt arbete, dä kommer inte i
frågan. Men kommer han hem våter å trött å hustrun inte har nån vär-
me, utan går där tyst å trubbig å slänger fram lite mat, dä frestar
dä på. Å hon däremot milder å gla'å pratar: "Jaså, du kommer nu,"
då är hela mödan glömd. Om di blir arga å skäller, dä gör inte så
mycke, men ti'er de, då ä dä försmädligt.

2850

Dä va på ett ställe i Slätthög socken, dä va en arbetare eller torpare, som hade en så later kåring. Så en kväll, när han kom hem blöt å smutsig, för dä hade regnat, hade kåringan inte hämtat nåt vatten. "Ja, nu ä dä sågott du hämtar lite vatten, mens du är våter å vören," sa kåringan. "Ja, jag får väl göra dä då," sa karlen, men när han kom hem mä ämbaret, slog han dä över kåringan. "Nu kan du gå efter vatten, mens du är våter å vören," sa han.

2850

1862 exercerade jag beväring i femtan dygn, å samma år, den 2 juli, skrevs jag in te soldat. Dä va svårt te få nummer, men så i anseende te, att Jägareudden va ett så bra torp, ordnade far om att jag skrevs in på en generalmönstring. Dä hölls en sån va tredje år. Far var korpral på Skillingaryd å jag fick överta hans nummer. Redan innan hade jag va't å vist me för kapten Lempke, men han tyckte jag va för liten. Jag var i alla fall över den stadgade längden, men va de inte sex fot, ville han inte gärna ha dom.

"Korpralen kan ju tjäna i tre år te, så växer pojken under tiden," sa han te far, för han va mä me.

"Dä gör han nog," sa far, "men pojken är stor nu som han ä."

Ja, dä va't inget beslut, men så dan innan generalmönstringen den va i slutet av regementsmötet, reste jag opp te Skillingaryd

2850

å hade en rotebonne mä me, å då va kontrakten skrivna ä färdiga. Soldaterna stod oppställda på ett led, å som di roptes opp gick de fram te general Lavén å gjorde halt på sex stegs avsked, å när han sen vinkte å dom, gjorde de vänster om å marscherade i väg. När korpralen n:r 101 Sjöstedt roptes opp, följde bonnen å jag mä breve. Far skyldrade å begärde avsked, å så sa han:

"Jag har en son mä mej, som jag ville sätta in i mitt ställe, men han är liten te växten."

"Han ä större än va både du å jag va't," sa generalen, "å vi ha gått fram mä vår ände."

Å då, kan veta, va kaptenen tjänare, för när jag nu hade fått doktorsbetyg å hade gjort opp mä bönnerna, hade kaptenen inget å säja te om.

2850

Sen sa bonnen - då va just ingen dumbom jag hade fått mä mej,
han var oxhandlare å hade va't ute i världen å kunne prata -

"Ja, vi vore mycke tacksamma te å kunna få in sonen i farens
ställe, för då har inte va't ett ont ord mellan soldaten å
någon rotehållare, å då blir nog likadant mä sonen, så vi vo-
re mycket tacksamma om då beviljades!"

"Dä ska du få, min gubbe lilla," sa generalen te bonnen. "Har
du fler sånna pojkar?" frågte han sen far.

"Ja, jag har en te," sa far.

"Den kan du ta mä härnäst vi mönstra," sa generalen.

När jag väl var inskriven va då te tänka på te exercera re-
kryt året efter. Vi ryckte in den 1 maj, å sen varade rekryten

2850

i 40 dygn. Vi hade så ovanligt bra befäl på rekrytmötet. Baron Rosen va kapten. När vi rykte in kl.4 på eftermiddagen, sa han:
"Så många som inte kan soldatundervisningen, kunnen I lära er
under tiden, å de som kan den ska bli aproberade på ett år, för
exercisen ska vi nog styra om." Å då stod han ve också. Soldat-
undervisningen kunne jag många månader innan jag gick te mötet,
så jag blev approberad på ett år.

Efter rekryten va regementsmötet, å då varade i 15 dygn,
men sen ble då 20. Den enda tjänstgöring soldaten sen hade var
regementsmötet en gång om året i juni månad. Men sen kom då på
att di fick vakta tjuvar 4 månader, men då hände på sin höjd två
gånger under hele tiden. Den enda lön kronan bestod va tobaks-
skilling, 6 öre om dan, å 8 öre om vi höll oss mä skjortor, strum-

2850

por å skor. Ella hade vi ju torpen. Va torpen för dåliga, skulle soldaten ha 1 tunna korn å två tunnor havre te uppsåning.

Abelij J. Lempke
Jag tillhörde livkompaniet. Kapten Lempke å jag ble först så go'a vänner, så han sa fanjunkarn en gång: "Du ä kaptenens gunstling." Men sen ble vi ovänner, å då va bara för att han tyckte jag prata å gyckla för mycke. Va en lätter ä gla'er, kunne han inte mä'en, men gick en tyster å inte sa nåt, då tyckte han om 'et. Ja' va nu en sådan stackare, att ja' rådde mä å dra bevärings åt me. Ja' gycklade mä dom, å de va så gla'a i me, så då va inte vettit. Å tänk va tacker jag fick, när vi skildes. Jag minns särskilt en pojke, när han tog adjö kom den ene tåren efter den andre i ögona på'n. En gång va då en tre, fyra bevärings å jag, vi gick å lek-

2850

te å skuffades. Så mötte vi kaptenen, men då kan veta sträckte vi opp oss å hälsa. Då ropte han på mej, å jag sprang te honom ögonblickligen.

"Jag begriper inte, att du går å leker mä beväringen. Jag har ännat dej te mer än va du är, men då är bara lust å lek," sa han.
(Han mente, att han tänkt skicka mej åt nån skola")

"Va jag är, då vill jag va," sa jag, "å då går inte ta å mej." Men då knöt han näven under näsan på mej: "Du ska hålla dej för stolt te ~~va~~ jämngod mä dom!" sa han.

"Ska jag hålla me, för stolt te då, kapten?" sa jag. "Här är mycke beväring, som kunne hålla sej för stolt te å gå sällskap mä mej," sa jag, "men då har jag inte träffat nån."

"Ja, men du vet, att jag inte lir'et," sa han å gick sin väg.
Sen tyckte han så illa om me, så hade han sett me på värmens,
Skriv endast på denna sida!

2850

(elden) så hade han inte dra'et dän me.

Men så kunne då va annat befäl, som en ble högaktad å, om en kunne prata å gyckla. Jag kommer ihåg en gång vi låg på fältmanöver i Skåne, å alla va vi sömniga å trötta. Så hur då va, kom vi te tala om räkning.

"Ja, I kan inte räkna nån å er," sa jag, " I kan inte räkna te 20."

"Du ä då så förärgerligt dummer," mente de.

"Ja, I fån si. Vi får loven hjälpas åt två stycken, för en klarat allri. Vi få säja antingen ett eller två tal vardera gången, så få vi se, vem som kommer först te 20. Så börja vi räkna, men jag kom först varenda gång. Å sen börja di räkna runt omkring, å kapten Liliecreutz han skratta.

2850

"Nu har jag suttit å lärt mej," sa han, "så nu vill jag räkna med dej."

"Vinna mot kapten dä går allri," mente jag, å han vann, men kan tänka, jag ville, att han skulle vinna, så dä va inga konst för honom."

Breve me, mä ryggen vänd mot me, låg dä en som hette Friberg, å dä va en egenkär en, som ville va främst på alla områden. Han låg å räkna mä en, som låg ett stycke ifrån, men mä ansiktet vänd mot me. För varje gång han skulle räkna, satte jag opp en eller två fingrar, så han vann jämt över Friberg. Te sist ble han ärgar å satte se opp å fick syn på me.

"Jaså, den däre ligger där," sa han, "dä kan ja' tro."

Baron Liliecreutz satt ve en ek å hade sett alltihop, men han

2850

sa!"Ja, men dä kan du väl inte skylla honom för."

"Dä gör dässamma," sa Friberg, "va han ä mä, där blir dä allti nö'et spektakel. Å kan veta di skrattade å kaptenen frågade: "Hur kom du te tänka på den leken?" - "Jo, jag tyckte att di övra ögonlocken började bli för långa, å då färken lov å hitta på nånting å fördrixa tin mä."

2850

Dä va en soldat, som hette Boij å han bodde ner i Hård. Men så
va dä en general, som också hette Boy, men han stava inte sitt namn
på samma sätt. Så sa kapten te honom: "Du måste byta om namn, för dä
bär sej inte, att du heter likadant som generalen. Ja, när dä ble
generalmönstring gick Boij fram te generalen.

"General, jag anhåller om ett annat namn."

"Va har du emot ditt namn, min gubbe?" sa generalen.

"General, jag har ingenting emot mitt namn, men dä ä enligt be-
fallning," sa Boij, för han va sådan, att han kunne stvara för se.

"Behåll du ditt namn," sa generalen, "å slit å sträva, för dä
har jag gjort. Å föresten stava vi dä inte på samma sätt."

Ja, då fick dä bli därve.

När en tilltala ett befäl, måste en allti nämna hans militära

2850

titel. Dä enda undantaget var, när en stod på bevakningspost. Då kunde en säja: "Vem är ni?" eller "Va vill ni?". Den häre general Hamilton brukade prova varenda bevakningspost, å då va han mest farlig å råka ut för. Jag stod på bevakningspost en gång, å då kom han bakom ryggen på me å skrek te:

"Va står du här för?"

"Jo, i anseende te, att Lagan är på åtskilliga ställen vadbar, å vi vänta anfall av fienden österifrån, så anses dä nödvändigt att sätta ut en postlinje här," sa jag utan att vända mej om.

"Ja, två karlar. Va kan I uträtta mot fienden?" sa han.

"Vi ä inte utskickade för att slåss utan endast underrätta, så att inte fienden kommer inpå oss obemärkt," sa jag. "Föresten vi ha nog folk," sa jag och räknade opp en hel del.

2850

"Ska ni inte vända er åt me, när ni pratar mä me," röt han te.

"Nej, jag har inte mitt bevakningsområde åt dä hållet," sa jag.

Se, han ville bara prova mej, å hade jag vänt me, hade dä va't hänt. Men nu, kan 'ta, la han armen om ryggen på mej å körde sin näsa alldeles intill min. "Skönt, skönt," sa han. Å dä ä då den enda gång en officer ta't me i famn. Nej, på en bevakningspost kan en va så styver som helst, så en behöver inte gratulera dom mä deras militära titel.

På samme gång kom generalen te en korpral, som hette Karlsson. Han ställde en fråga te honom, men va dä va, kunne jag inte höra. Korpralen svarade nånting, men dä va väl inte rätt, för generalen sa:

"Jag förstår inte korpralen."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2850

"Ja, ja" föstår inte generalen," sa Karlson sakta å sävligt, för han talade så dära. Å sen, kan 'ta va de färdiga te skiljas åt, när de inte kunne förstå varandra.